

De laatste patiënt

Mirjam van der Vegt

De laatste patiënt

UITGEVERIJ MOZAÏEK – ZOETERMEER

Alle personages in deze roman zijn gefingeerd.

Ontwerp omslag Geert de Koning
Foto omslag Trevillion, Susan Fox
Foto auteur Gert-Jan van der Tuuk
Lay-out en dtp binnenwerk Gerard de Groot

ISBN 978 90 239 9397 1
NUR 301

© 2011 Uitgeverij Mozaïek, Zoetermeer

Alle rechten voorbehouden

www.uitgeverijmozaiek.nl
www.mirjamvandervegt.nl

Ik kan nog niet breken
Met dat wat voorbij is
Ik woon in mijn dromen
Nog steeds waar ik was
Ik sta op de grens
Van vroeger en later
En achter mij ligt daar
Een brandende stad

En als ik nu omkijk
Ben ik verloren
Maar iets houdt me tegen
Om verder te gaan
Als ik nu omkijk
Dan blijf ik voor altijd
Gevangen in alles
Wat niet meer bestaat

Stef Bos, 'Lied van Lot' (cd *In een ander licht*)

*Voor mijn vriendin die haar zoontje verloor,
en ter nagedachtenis aan een oude neuroloog
die zijn resterende tijd op aarde aan mij gaf.*

Proloog

Het maakte me niet uit wat de mensen ervan dachten. Het was warm en we waren allebei moe en geïrriteerd door de lange reis. We lagen op het kleed dat ik had meegenomen, en toen hij mijn hand pakte, voelde ik een zucht van verlichting door mijn hele lijf gaan. Alsof ik thuiskwam. En dat terwijl ik hem net nog afgesnauwd had. Zijn hand was tenger en gerimpeld; een hand waarmee hij al duizenden patiënten had onderzocht. Boven ons dreven pluizige wolken en hij wees er één aan.

‘Net onze Jaguar, zie je?’

Dit was natuurlijk absurd: twee zieke mensen in een Jaguar op weg naar België, hun handen verstrengeld als waren het geliefden. Ik zou moeten opstaan, het kleed moeten uitkloppen en een taxi moeten bellen om ons in deze toestand terug te brengen naar huis. Hij zag er zo slecht uit, zo vreselijk vermagerd. Waarom was ik eigenlijk met hem meegegaan? Die vraag had ik mezelf in de auto net voortdurend gesteld. Hij had in diepe slaap onderuitgezakt gelegen, zijn mond iets open. Gelukkig had ik zijn borstkas op en neer zien gaan, anders was ik gestopt om te controleren of hij nog leefde.

‘En daar een gezicht!’

Ik bestudeerde de wolk, maar zag niets.

‘Kijk eens wat beter. Het kan niet zo zijn dat ik als man op leeftijd meer zie dan jij,’ zei hij plagerig.

Ik keek opzij en bestudeerde de groeven in zijn gezicht;

hij had er nog nooit zo oud uitgezien. Misschien voelde hij hoe ik hem gadesloeg, want hij draaide zijn gezicht een kwartslag en keek me recht aan met een intens tevreden blik. ‘Meisje,’ zei hij alleen, maar dat ene woord was voldoende om de zeurende pijn die ik in mijn armen voelde even te vergeten. ‘Kijk!’ Hij greep mijn hand steviger vast en wees met zijn andere arm weer omhoog. Ik zocht in de wattige plukken naar wat hij bedoelde en wenste dat de wolken niet voor de zon zouden schuiven. Binnen in de auto had de airco aangestaan en de warmte buiten verlichtte het prikkelende gevoel in mijn spieren. Zijn vingertoppen streelden de bovenkant van mijn hand. Ik liet het toe, te uitgeput om tegen te strubbelen. Waarom zou ik ook? Want op het moment dat hij mijn hand vastpakte, wist ik ineens glashelder waarom ik bij hem in de auto was gestapt. Natuurlijk, dit was een medische reis om mijn herstel te bevorderen en ik had Erick ermee willen kwetsen. Maar ten diepste ging het daar helemaal niet om. Het was de manier waarop hij me zonder enige schroom opnam. Met zijn ogen beroerde hij mijn binnenste en zo bracht hij me weer tot leven.

‘Waarom mag ik je niet meer schilderen?’ Het klonk meer als een droevige constatering dan als een vraag.

Ik aarzelde. Dit was niet het moment om de waarheid te vertellen. Maar ik snapte zijn droefheid; ik had het schilderen zelf ook gemist. Eerst was het nog ongemakkelijk geweest zo kwetsbaar voor hem te staan, maar met elke penseelstreek leek het of er iets gebeurde. Iets bijzonders. Maar hoe kon je dat uitleggen zonder dat het leek of je met mooie woorden iets verkeerd probeerde goed te praten? Niet dat ik me trouwens iets van de mening van anderen zou aantrekken. Wat wisten zij nu van wat ik meegemaakt had? Van

het verlies dat ik had geleden?

De wolken gleden traag voorbij. Toen ik opzij keek, zag ik dat Aron zijn ogen had gesloten. Verwachtte hij nog steeds een antwoord op mijn vraag? Mijn blik gleed opnieuw naar de hemel. Van Gogh zou zijn schildersezels hier zo opgezet hebben: titaanwit, grijs en aquamarijn zou hij nodig hebben. Ik zocht niet bewust, maar opeens zag ik hem overal. De contouren van Jonas. Mijn Jonas.

‘Kijk, een kind!’

‘Waar?’ zei Aron.

Ik wees, maar kon de vorm nergens meer vinden. Hij was in kleine wolkjes uiteengevallen. Of was het niet meer dan een illusie geweest? Dat kon. Soms zag je iets aan voor waarheid, en bleek het niet meer dan verbeelding te zijn. Er kwam een vrachtauto luid toeterend voorbij. Zou dat zijn omdat we zo dicht naast elkaar lagen? Wat maakte het ook uit? Die man achter het stuur wist niet hoe het zat. Hij zag met het oog, niet met het hart.

‘Hebt u het schilderij weggedaan?’

Hij glimlachte. ‘Ik heb uit mijn herinnering verder geschilderd. Het is af. Maar in het echt ben je mooier.’

Ik voelde me helemaal niet mooi, alleen maar bezweet. ‘Nou...’ protesteerde ik.

‘Soms is de droom mooier dan de werkelijkheid, maar bij jou is de werkelijkheid mooier dan de droom,’ onderbrak hij me. ‘Nee, val me niet in de rede. Je weet dat ik een geofend oog heb. Ik stel hier de diagnoses.’

Ik wilde hem graag geloven, al was het maar voor dit ene moment. ‘Wie gaat er nu met zijn arts op vakantie?’ mompelde ik. ‘En spreekt u de waarheid of is dit een leugen uit liefde?’

Hij lachte voluit. ‘Je bent onze gesprekken nog niet verge-

ten! Ik ben blij dat je terug bent. Er was nu niemand met wie ik van gedachten kon wisselen. Niemand die mij van repliek kon dienen. Niemand naar wie ik even kon kijken om van te genieten.’

Hij had me gemist. Het klonk nog steeds vreemd en ongewoon uit zijn mond, maar omdat dit niet de eerste keer was dat hij het zei, waren het vertrouwde woorden. Als ik niet in zijn leven was, klopte het plaatje niet. Die gedachte was te mooi om tegen in te gaan en ik sloot mijn mond om een volgende tegenwerping geen kans te geven. De waarheid was dat we hier op het gras naast de snelweg stof lagen te happen. Om ons heen reden auto’s af en aan. Er lag vuilnis in het gras en als je goed rook, stonk het naar urine. Maar waarom zou ik dat hardop zeggen? Waarom zouden we elkaar lastigvallen met deze details, terwijl we onder zo’n prachtige open hemel lagen en hij mij net zo had gemist als ik hem?

‘Slapen,’ gebood hij en ik deed mijn ogen dicht. We soesden weg, maar opeens besepte ik dat hij nog helemaal geen antwoord op mijn vraag gegeven had. ‘Waar is het schilderij nu?’

Aron zei niets terug. Hij was in slaap gevallen, zijn oude hand nog steeds om mijn vingers geklemd.

Het eerste consult

Hij

Hij keek hoe ze zich zonder schroom uitkleedde. Alsof ze het al talloze keren eerder had gedaan en het haar niet uitmaakte dat hij geen kamerscherm had. Eerst haar platte schoenen, tegelijkertijd met de kleine witte kousenvoetjes. Daarna ritste ze haar rok open en liet hem langs haar benen naar beneden vallen. Ze hield haar gezicht iets van hem afgewend terwijl ze haar blouse losknoopte. Daaronder droeg ze een wit hemd met dunne bandjes.

‘Dit ook?’

Hij knikte en probeerde niet te staren. Ietwat onwennig stond ze voor hem. Hij schraapte zijn keel. ‘Loop eens heen en weer.’ Ze trok haar schouders iets naar achteren en liep met korte soepele passen door de kamer. Heen en weer.

‘Zo genoeg?’

‘Mmm...’ Hij probeerde op te staan, maar viel terug in zijn stoel.

Ze keek verschrikt. ‘Gaat het wel?’

Hij wuifde haar vraag weg met zijn hand. ‘Nog een keer heen en weer graag.’

Opnieuw deed ze wat haar was opgedragen en dat gaf hem de gelegenheid om zelf uit zijn stoel te komen. Hij pakte zijn stok en leunde er zwaar op. ‘Kom maar voor me staan.’

Ze kwam dichtbij – hij kon haar parfum ruiken, een vleugje zomerbries – en keek hem recht in de ogen. ‘Kunt u het wel goed zien?’

Wat dacht ze wel? Aan zijn ogen mankeerde niets. Helemaal niets. Ze was lang en atletisch. Wel wat mager. Bij haar buik bolde het iets, alsof ze kinderen had gebaard. De borsten in haar bh waren vol. Voller dan bij het lichaam paste.

‘Draait u zich eens om.’ Hij legde zijn hand in haar nek en voelde haar huuieren.

‘Schouders ontspannen,’ gebood hij. Met zijn handen volgde hij haar ruggengraat en weer terug. Hij schrok toen ze haar eigen handen omhoog bracht en zijn handen naar haar schouders leidde. ‘Daar... en daar.’

‘Mmm...’ Hij kreeg het plotseling benauwd. Wat als Rika, de huishoudelijke hulp, nu ineens binnenkwam? Door het raam kon niemand naar binnen kijken, want hij zat op de hoogste verdieping. Alleen de vogels in de boomkruinen waren getuige van dit moment. De laatste keer. Het zou de laatste keer zijn. Daarom mocht er niets fout gaan. Hij wilde dat het een mooie herinnering zou zijn. Voor hem, maar ook voor haar.

‘En? Voelt u iets?’ Ze draaide zich om.

Alsof hij in enkele seconden iets kon voelen. Ze waren allemaal hetzelfde. Ze wierp een inschattende blik op de klok, maar hij zou zich niet haasten. Vandaag niet.

‘Ga daar maar even op de stoel zitten.’

Ze ging zitten en keek hem vragend aan. Hij nam plaats achter zijn bureau – eigenlijk was het gewoon een eettafel – en deed alsof hij wat opschreef. Dat gaf hem de gelegenheid om na te denken over wat er nu zou moeten volgen. Alsof hij dit niet al duizenden malen eerder gedaan had. Maar deze laatste keer moest het net zo zijn als de eerste

keer. Hij glimlachte bij de herinnering aan dat moment. Wat was hij zenuwachtig geweest toen zijn eerste echte patiënt voor hem verscheen! Vooral toen bleek dat ze onder haar kleding bijna hetzelfde ondergoed droeg als dat hij daarvoor nog met zijn toekomstige vrouw in de etalage van de plaatselijke lingeriewinkel had bekeken. Hij was niet zo'n persoon die lingeriewinkels bezocht, maar Japke had hem meegetroond. 'Voor de huwelijksnacht.' Het was natuurlijk allemaal goed gegaan met die patiënte. Ze had zich op haar gemak gevoeld en hij had niets van zijn onervarenheid laten blijken. Zo zou het nu dus ook gaan.

Hij liep op haar af, al ging dat minder makkelijk dan vroeger. Hij kon beter in zijn stoel blijven zitten, maar dit moest toch gebeuren. Ze was niet voor niets gekomen. Hij knielde voor haar neer en bestudeerde haar voeten. Met zijn vinger ging hij langs haar onderbeen naar boven, tot de knie.

'Dat ziet er goed uit,' mompelde hij.

Ze liet hem begaan, al merkte hij aan haar zachte lach dat ze het vreemd vond.

'Aan de voeten kun je veel aflezen,' verklaarde hij. 'Net als aan de knieën. Ga eens met uw rug naar me toe staan.' Uit haar zicht hees hij zichzelf overeind en bestudeerde onderwijl haar bekken.

'Hebt u kinderen gebaard?' Hij dacht dat hij de vraag netjes had gesteld, maar zag haar verstarren.

'Ik heb het koud,' zei ze afgemeten, 'ik trek mijn kleren weer aan en dan kunnen we praten.'

Hij wachtte op de stoel totdat ze zich had aangekleed.

'Gaat u daar zitten.' Hij wees naar de stoel schuin naast hem. Hij realiseerde zich dat hij haar nog niets te drinken had aangeboden. 'De koffie staat al warm. Wilt u ook een kopje?'

Ze ontدooide wat. ‘Dat maak je niet vaak mee, dat je koffie krijgt. Graag.’

Hij liep naar de keuken en pakte een kopje van het Wedgwoodservies van Japke. Terwijl hij de koffie inschonk, trok er een waas voor zijn ogen. Tranen, daar had hij nu steeds last van. Hij knipperde ze weg en zette een suikerpotje op het dienblad.

‘Gebruikt u melk?’ wilde hij naar de voorkamer roepen, maar nu begaf zijn stem het ook. Dan maar melk in een kannetje. Het kannetje stond achter in de kast en terwijl hij het probeerde te pakken, stootte hij een ander kopje van zijn plaats. Het viel op de bruine, stootvaste vloerbedekking. Heel wat anders dan de marmeren tegels in zijn vorige huis, die hij in Milaan tijdens een werkreis had uitgezocht. Hij had ze in het huis moeten achterlaten, net als dat antieken dressoir dat hij ooit op een veiling aangeschaft had. Zijn favoriete zwartleren leunstoel had hij ook moeten verkopen, want die paste hier in de serviceflat niet door de deur. Toen hij had voorgesteld om het raam uit zijn sponningen te halen om het zitelement door het raam te takelen, werd hij uitgelachen. Zijn gevulde portemonnee had geen indruk gemaakt en de directrice van de serviceflat was duidelijk geweest: ‘Hier heeft iedereen te maken met dezelfde regels. Geen privileges.’ Met Rika, zijn huishoudelijke hulp, had hij het getroffen. Ze bracht brood van zijn favoriete bakker mee en was bereid af en toe te gaan zitten tijdens haar werk, zodat het net leek alsof ze bij hem op visite was. Hij moest opnieuw met zijn ogen knipperen. Wat zou die jonge vrouw wel niet denken? Dit consult duurde meestal een uur, maar zo werden het er wel twee. Toen hij weer naar binnen liep, zag hij dat ze in zijn boeken zat te bladeren. Ze durfde wel! Als ze dat ene boek nog maar niet gezien had.

Het was nog lang niet af.

Hij zette het dienblad op tafel neer en zag dat het bewuste exemplaar nog op de hoek van de tafel lag, net als eerst.

Ze nam geen melk. En ook geen suiker. Hij was de koekjes vergeten, maar dat moest zo maar even.

Nadat hij de eerste slok had genomen – de koffie was toch niet te sterk? – schraapte hij zijn keel.

‘Misschien kunnen we verdergaan waar we gebleven waren.’

‘Nee, ik heb geen kinderen,’ zei ze zacht, ‘dat is het niet.’

Die mogelijkheid moest dus afgestreept worden, al was het misschien niet voor niets dat ze toch op zijn eerdere vraag terugkwam. Hij pakte een schrijfblok van de hoek van de tafel en vouwde het open. Eerst schreef hij haar naam op. *Ava ter Voorde*. En daaronder: *Geen kinderen*.

‘Vertelt u eens,’ zei hij met zijn pen in de aanslag, ‘wat zijn uw klachten dan precies?’